

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

TECHNOLOGICAL APPROACH IN PEDAGOGICAL EDUCATION

Якість вітчизняної вищої педагогічної освіти у сучасних умовах значною мірою залежить від темпоритму її модернізації, впровадження в освітню практику технологічного підходу. У статті доведено, що технологічний підхід є системоутворювальним чинником інновації сучасної педагогічної освіти, надає їй риси гарантованої результативності, більшої керованості, прогностичності, аналітичності, оптимальності, алгоритмізованості, практичної спрямованості. Метою статті є розкриття переваг, доведення доцільності впровадження, осмислення сутності і визначення основних принципів технологічного підходу як суттєвого чинника інновації сучасної вітчизняної педагогічної освіти. Показано, що впровадження технологічного підходу передбачає застосування традиційних та інноваційних педагогічних технологій. Проведений аналіз наукових джерел дозволив уточнити поняття «технологія», «педагогічна технологія». Конкретизовано, що основними особливостями педагогічних технологій є наявність чітко визначеної мети, гарантованість її досягнення завдяки застосуванню обґрунтовано дібраних форм, засобів, методів і форм навчання, чітка послідовність цілеспрямованих педагогічних дій, відтворюваність, наявність інструментів, що забезпечують керованість освітнього процесу і присутність зворотного зв'язку. На основі визначення сутнісних ознак технологічного підходу, його схарактеризовано як чинник інновації сучасної педагогічної освіти, підвищення якості професійної підготовки майбутніх педагогів до здійснення педагогічної діяльності, що передбачає широке впровадження комплексу педагогічних технологій, які забезпечують нові можливості впливу на освітній процес, надаючи йому ознак концептуальності, результативності, вимірюваності, алгоритмічності, контрольованості, оптимальності та підвищують його ефективність. Завдяки проведеній аналітичній роботі наявного наукового фонду встановлено, що специфічними принципами, як методологічними засадами, вихідними положеннями, нормативними вимогами, що утворюють сутнісні основи технологічного підходу виступають цілезорієнтованість, інтегративність, стандартизованість, інноваційність, діагностичність, оптимальність.

Ключові слова: технологія, педагогічна технологія, технологічний підхід, педагогічна освіта, принципи, освіта, вища освіта,

освітній процес, сутнісні ознаки, професійна підготовка, діяльність.

The quality of domestic higher pedagogical education in modern conditions largely depends on the tempo of its modernization, the introduction of a technological approach into educational practice. The article proves that the technological approach is a system-forming factor in the innovation of modern pedagogical education, it gives it features of guaranteed effectiveness, greater controllability, prognosticity, analytics, optimality, algorithmization, and practical orientation. The purpose of the article is to reveal the advantages, prove the feasibility of implementation, understand the essence and determine the main principles of the technological approach as a significant factor in the innovation of modern domestic pedagogical education. It is shown that the implementation of the technological approach involves the use of traditional and innovative pedagogical technologies. The analysis of scientific sources made it possible to clarify the concepts of "technology", "pedagogical technology". It is specified that the main features of pedagogical technologies are the presence of a clearly defined goal, the guarantee of its achievement thanks to the use of well-chosen forms, means, methods and forms of learning, a clear sequence of purposeful pedagogical actions, reproducibility, the availability of tools that ensure the control of the educational process and the presence of feedback yakuza Based on the definition of the essential features of the technological approach, it is characterized as a factor in the innovation of modern pedagogical education, improving the quality of professional training of future teachers for the implementation of pedagogical activities, which involves the wide implementation of a complex of pedagogical technologies that provide new opportunities to influence the educational process, giving it signs of conceptuality, effectiveness, measurability, algorithmicity, controllability, optimality and increase its effectiveness. Thanks to the conducted analytical work of the existing scientific fund, it was established that goal orientation, integrativeness, standardization, innovativeness, diagnosticity, optimality are the specific principles, as methodological principles, initial provisions, regulatory requirements that form the essential basis of the technological approach.

Key words: technology, pedagogical technology, technological approach, pedagogical education, principles, education, higher education, educational process, essential features, professional training, activity.

УДК 378.1:378.147
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.1.30>

Княжева І.А.,
докт. пед. наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені
К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Динамічні соціальні зрушення, у тому числі й спричинені науково-технічним процесом, євроінтеграційні тенденції, потреби модернізаційних змін у всіх суспільних галузях, зокрема й освітній, усвідомлення вагомості ролі вітчизняної системи освіти в післявоєнному відновленні країни, спричиняють пошук нових підходів щодо вирішення актуальних завдань. Одним із таких перспективних інноваційних підходів, що відповідає запитам щодо

надання освітньому процесу ознак оптимальності, творчості, гарантованої результативності, інструментальності, націлює на пошук ефективних алгоритмів побудови педагогічної діяльності, є технологічний.

Технологізація є сучасною рисою всіх щаблів національної освітньої системи, але особливої актуальності вона набуває в царині педагогічної освіти, оскільки сприяє підвищенню якості практикозорієнтованої професійної підготовки

конкурентноспроможних творчих майбутніх педагогів, націлених на гуманізацію, індивідуалізацію, інноватизацію освітнього процесу відповідно до актуальних суспільних завдань, умотивованих щодо побудови суб'єктних партнерських взаємин зі здобувачам освіти, до орієнтації на їх потреби і можливості, забезпечення їхнього особистісного розвитку й успішної самореалізації у суспільстві. Відтак, дослідження й упровадження технологічного підходу є суттєвим чинником інноватизації сучасної вітчизняної педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сучасні освітньо-педагогічні новації досліджуються, обґрунтовуються і продукуються завдяки наукових досліджень таких вітчизняних учених, як А. Алексюк, В. Андрущенко, І. Бех, І. Біла, А. Богуш, В. Бондар, М. Євтух, І. Зязюн, В. Кремень, В. Огнев'юк, Н. Ничкало, О. Семенов, С. Сисоєва, Л. Хомич та ін.

Обґрунтування технологічного підходу в педагогічній освіті здійснюється в науковому доробку цілого ряду українських і зарубіжних учених (Б. Блум, І. Богданова, С. Бондарь, Д. Брунер, С. Гончаренко, І. Дичківська, О. Дубасенюк, Дж. Керол, В. Лозова, С. Пальчевський, О. Пехота, О. Пометун, О. Савченко, С. Сполдінг, Д. Хамблін, Л. Хоружа, М. Чепіль, О. Янкович та ін.). Доведено, що його реалізація уможлиблюється обґрунтуванням і впровадженням педагогічних технологій, розробленню яких присвячено зусилля Л. Варениці, В. Вонсович, В. Єремєєвої, І. Княжевої, В. Корнєщук, Л. Коваль, Н. Краудера, Г. Лозанова, О. Маринівської, О. Москви, Н. Морзе, О. Мороз, Л. Паращенко, Л. Пироженко, Р. Романишин, Г. Селевка, Б. Скінера, Ю. Сурміна, А. Фурмана, М. Чобітько, С. Ясинської та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на незгасну увагу сучасних науковців до проблеми технологізації освіти, питання обґрунтування сутності технологічного підходу, виокремлення принципів його реалізації в сучасній педагогічній освіті й досі потребують дослідницької уваги.

Мета статті: розкрити переваги, довести доцільність упровадження, осмислення сутності і визначення основних принципів технологічного підходу як суттєвого чинника інноватизації сучасної вітчизняної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Парадигмальні зміни в освіті, знаходження її нового змісту, необхідність удосконалення сучасного освітнього процесу, націленого на підготовку до життя конкурентноспроможного компетентного підростаючого покоління, переосмислення шляхів досягнення поставлених завдань, актуалізують вивчення сутності та перспектив упровадження технологічного підходу, змістовим ядром якого є педагогічні технології.

Термін «технологія», як відомо прийшов з виробничої сфери, має грецьке походження (від *techne* – майстерність, умінь та *logos* – наука) і трактується як «керована система з передбачуваним результатом» [6, с. 191]; «наука про майстерність»; «сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чогось» [13]; «спосіб реалізації людьми конкретного складного процесу завдяки поділу його на систему послідовних взаємопов'язаних процедур й операцій, які виконуються більш-менш однозначно і мають за мету досягнення високої ефективності» [2, с. 8].

Набутий в інших сферах (перш за все виробничій) технологічний досвід й суспільні реалії спричинили усвідомлення можливості і перспективності задіяння його ресурсів у сфері освіти, зокрема й педагогічній. Це на початку минулого сторіччя викликало появу таких термінологічних сполук, як «технології в освіті», «освітні технології», «технології навчання», «педагогічні технології» тощо.

ЮНЕСКО педагогічні технології визначаються як «системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань, з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти». У педагогічному словнику педагогічні технології схарактеризовано як «галузь застосування системи наукових принципів до програмування процесу навчання й використання їх у навчальній практиці з орієнтацією на детальні цілі навчання, які припускають їх оцінювання» [3, с. 331].

Колектив авторів під очолюванням А. Аристової, Х. Бахтіярової тлумачать педагогічну технологію як «упорядковану систему дій, виконання яких призводить до гарантованого досягнення педагогічних цілей» [7]. Це поняття потрактовано й як «упорядкована сукупність і послідовність методів і процесів, які забезпечують реалізацію проекту дидактичного процесу і досягнення діагностованого результату» [4, с. 139]; як «теоретично обґрунтована навчально-виховна система соціалізації, особистісного і професійного розвитку і саморозвитку людини в освітній установі, яка, внаслідок упорядкованих професійних дій педагога при оптимальності ресурсів і зусиль всіх учасників освітнього процесу, гарантовано забезпечує ефективну реалізацію свідомо визначеної освітньої мети та можливість оптимального відтворення процесу на рівні, який відповідає рівню педагогічній майстерності педагога» [11, с. 39].

Не маючи на меті презентувати увесь спектр визначень цього поняття, що за підрахунками сучасних науковців складає понад 300 варіацій [7; 11; 14], з'ясуємо його основні відмітні особливості, що й характеризують феномен, який воно описує, а саме:

– наявність чітко визначеної мети;

– гарантованість її досягнення завдяки застосуванню обґрунтовано дібраних форм, засобів, методів і форм навчання;

– чітка послідовність цілеспрямованих педагогічних дій;

– відтворюваність;

– наявність інструментів, що забезпечують керуваність освітнього процесу і присутність зворотного зв'язку [8, с. 167].

Попри широку вживаність поняття «технологічний підхід» і єдність думки щодо його сутнісного ядра – педагогічних технологій, констатуємо недостатню увагу щодо його термінологічного оформлення стосовно специфічних особливостей педагогічної галузі. Лише поодинокі науковці намагаються виконати це завдання. Так, Р.Романишин технологічний підхід визначає як «орієнтованість навчального процесу на досягнення певного результату, тобто продукту заданого зразка» [12, с. 127]. У дослідженні Л.Коваль дається більш докладна характеристика технологічного підходу як «чинника модернізації професійної підготовки студентів з орієнтацією на досягнення гарантованих результатів навчання». Авторка цілком обґрунтовано стверджує, що його використання «спрямовується на особистісний розвиток і саморозвиток майбутніх фахівців, сприяє професійній і соціальній мобільності відповідно до сучасних вимог на ринку педагогічної праці» [9, с. 18].

Технологічний підхід характеризуємо як чинник інноватизації сучасної педагогічної освіти, що передбачає широке упровадження комплексу педагогічних технологій, які забезпечують нові можливості впливу на освітній процес, надаючи йому ознак концептуальності, результативності, вимірюваності, алгоритмічності, контрольованості, оптимальності та підвищують його ефективність.

Сутнісними характеристиками технологічного підходу в педагогічній освіті визначаємо:

– застосування освітніх (як традиційних, так і інноваційних) технологій;

– практикозорієнтований характер;

– орієнтацію на оптимальне використання в освітній практиці досягнень науково-технічного прогресу;

– побудову чіткої ієрархії цілей і завдань, що корелюються з практичними надійно вимірюваними результатами навчання;

– проєктування і програмування способів організації освітнього процесу та його моделювання;

– наявність визначеного алгоритму дій;

– гарантоване досягнення поставлених цілей і завдань;

– інструментальне керування освітнім процесом.

Принципи розглядаємо як методологічні засади, вихідні положення, нормативні вимоги, що утворюють сутнісні основи зазначеного підходу.

Маємо на увазі не загальнонаукові принципи, властиві всім педагогічним явищам і процесам, а спеціальні, властиві безпосередньо технологічному підходу. Їх сукупність складає оригінальну концептуальну систему, що дозволяє чітко маркувати той чи той підхід у педагогічній освіті. Визначення зазначених принципів здійснили на основі ретельної аналітичної роботи наявного наукового фонду [1; 2; 5; 7; 8; 11; 14 та ін.].

Відтак, базового значення у сукупності принципів технологічного підходу мають такі:

– цілєзорієнтованість – націлює на побудову ієрархії цілей (від стратегічних до тактичних), що постійно коригується й уточнюється відповідно до досягнутих результатів і практичних запитів;

– інтегративність як встановлення зв'язків між всіма компонентами освітнього процесу (від стимульовально-мотиваційного, змістового до операційно-дієвого), що забезпечує його цілісність, міжпредметний синтез і кооперацію;

– стандартизованість – вимагає наявності визначення етапів і чіткого алгоритму дій учасників освітнього процесу, їх відтворюваності й вимірюваності;

– інноваційність – зорієнтованість на впровадження оптимальних для вирішення новопосталих освітніх проблем і завдань нововведень з урахуванням останніх досягнень науки і практики;

– діагностичність – націлює на розроблення і застосування відповідного методичного інструментарію з метою постійного моніторингу отриманих на всіх етапах упровадження педагогічної технології результатів;

– оптимальність – вимагає програмування такого алгоритму діяльності суб'єктів освітнього процесу, що дозволяє досягти наміченого за найменшої витрати часу, зусиль і ресурсів.

Висновки. Сучасним інноваційним підходом до педагогічної освіти, що зумовлює набуття нею діяльностно-розвивального, цілісного, культуровідповідного, характеру, постає сьогодні технологічний підхід. Його реалізація через упровадження в освітній процес педагогічних технологій сприяє максимальному наближенню змісту, форм, моделей і методів навчання до майбутньої професійної діяльності, якісній підготовці компетентних педагогів, націлених на розвиток індивідуальних здібностей здобувачів освіти, вироблення практичних умінь та навичок, створення нових підходів до організації навчального процесу, посилення його індивідуалізації, людиноцентрованості, результативності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бех І.Д. Принципи сучасної освіти. *Педагогіка і психологія*. 2005. № 4. С. 5–27.
2. Богданова І. М. Технології в освіті: теоретико-методологічний аспект. Монографія. Одеса : ТЕС, 1999. 146 с.

3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
4. Дзюбенко Ю.В., Олійник Л.В. Особливості технологічного підходу до навчального процесу у вищій школі як провідного засобу його оптимізації.
5. Зб. наук. пр. Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. 2007. №3(21). С. 138–147.
6. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. 3-тє видання, випр. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
7. Єремєєва В.М. Розробка та впровадження педагогічної технології підготовки майбутніх учителів до індивідуалізації навчання учнів. *Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: Монографія* / За ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во Житомирського державного університету ім. І. Франка, 2009. С. 190–213.
8. Інноваційні технології навчання: Навч. посіб. для студ. вищих технічних навчальних закладів. Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш.; наук. ред. Арістова А.В.; упорядн. словника Волобуєва С.В. Київ: НТУ, 2017. 172 с.
9. Княжева І.А. Теоретико-методологічні засади розвитку методичної культури майбутніх викладачів педагогічних дисциплін в умовах магістратури: монографія. Одеса : ФОРМ Бондаренко М.О., 2014. 328 с.
10. Коваль Л.В. Технологічний підхід в професійній підготовці майбутніх вчителів початкової школи. *Зб. наук. праць Слов'янського державного педагогічного університету*. Слов'янськ, 2009. С. 17–26.
11. Мафтин Л.В., Прокоп І.С. Технологічний підхід як засіб модернізації початкової загальної освіти. *Молодий вчений*. 2019. № 7.1 (71.1). С. 35–38.
12. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології: навчальний посібник. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.
13. Романишин Р. Застосування технологічного підходу на уроках математики у початковій школі. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2011. №37. С. 127–132.
14. Тлумачний словник сучасної української мови: уклад. І.М. Забіяка. Київ: Арій, 2007. С. 445.
15. Янкович О., Беднарек Ю., Анджеєвська А. Освітні технології сучасних навчальних закладів: навч.-метод. посібник. Тернопіль: ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2015. 212 с.